

bijlage XII

Krachtlijnen

De Minister van Economie heeft de Hoge Raad op 12 maart 2003 een ontwerp van koninklijk besluit betreffende het toelatingsexamen, de stage en het bekwaamheidsexamen van accountants en/of belastingconsulenten ter advies overgemaakt. Na kennisname van het overgemaakte ontwerp, verheugen de leden van de Hoge Raad zich over het feit dat in deze tekst alle opmerkingen in het advies van de Hoge Raad van 17 mei 2001 werden gevolgd.

De Hoge Raad heeft tevens op 27 maart 2003 van de Minister belast met Middenstand een verzoek tot advies ontvangen met betrekking tot hetzelfde koninklijk besluit. Dit verzoek tot advies schraagt het verzoek van de Minister van Economie van 12 maart 2003.

Gelijktijdig maakten de kabinetten van beide ministers op 28 maart 2003 een nieuwe versie van het ontwerp van koninklijk besluit over aan de Hoge Raad. Inhoudelijk wijzigde dit ontwerp in vergelijking met het ontwerp van koninklijk besluit dat op 12 maart werd overgemaakt. Het bij hoogdringendheid verstrekte advies van de Hoge Raad heeft dan ook betrekking op de versie van 28 maart 2003.

Binnen deze context werd de Hoge Raad een tweede advies gevraagd over het ontwerp van koninklijk besluit betreffende het toelatingsexamen, de stage en het bekwaamheidsexamen van accountants en/of belastingconsulenten. Dit verzoek tot advies betreft de bijlagen van het ontwerp van koninklijk besluit die de basis-

principes hernemen omtrent de vrijstelingsregeling waarvan kandidaten die de titel van accountant en/of belastingconsulent willen bekomen, kunnen genieten.

De leden van de Hoge Raad hebben het initiatief genomen om op 31 maart 2003 een bijzondere vergadering te houden ter behandeling van het ontwerp van koninklijk besluit, dat reeds meer dan twee jaar geleden alle aandacht van de Hoge Raad heeft gekregen.

De leden van de Hoge Raad wensen eraan te herinneren dat zij reeds op 26 januari 2001 van het kabinet van de Minister van Economie een voorontwerp van koninklijk besluit betreffende het toelatingsexamen, de stage en het bekwaamheidsexamen van accountants en/of belastingconsulenten hadden ontvangen. Dit voorontwerp van koninklijk besluit werd opgesteld door het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten, op verzoek van het kabinet van de Minister van Economie.

Het in 2001 aan de Hoge Raad overgemaakte voorontwerp van koninklijk besluit liet aan de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten de volledige beoordelingsbevoegdheid inzake het verstrekken van vrijstellingen aan de kandidaten die de titel van accountant en/of belastingconsulenten willen voeren.

Rekening houdend met het aantal potentiële kandidaten diende de vraag te worden opgeworpen of het voorgestelde regime uitvoerbaar was. Deze verschil-

lende elementen hebben de Hoge Raad er met name toe gebracht een fundamentele herschikking van het systeem voor te stellen. Deze hervorming moet niet alleen een rechtvaardige behandeling van de verschillende onderwijsrichtingen die toegang kunnen bieden tot de diverse beroepen die binnen het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten zijn gegroepeerd, mogelijk maken, maar ook een zekere samenhang verzekeren met het regime dat bij het Instituut der Bedrijfsrevisoren in voege is, en dit in het kader van de bij de hervorming van de economische beroepen in 1999 voorgestelde toenadering tussen de drie instituten (IBR, IAB en BIBF).

De Hoge Raad heeft zijn advies op 17 mei 2001 verstrekt. Dit advies heeft tot een fundamentele herziening van het voorontwerp van Koninklijk Besluit geleid, in het bijzonder wat betreft het systeem van vrijstellingen waarvan de kandidaten die de titel van accountant en/of belastingconsulent willen bekomen in het kader van hun toelatingsexamen zullen kunnen genieten.

*
* *

De Hoge Raad heeft de wettelijke taak bij te dragen tot de ontwikkeling van het op de economische beroepen toepasselijk wettelijk en reglementair kader door het verstrekken, op eigen initiatief of op verzoek, van adviezen of aanbevelingen aan de regering en aan de beroepsorganisaties voor de economische beroepen.¹

De leden van de Hoge Raad steunen unaniem² de benadering die wordt gevolgd in het ontwerp van koninklijk besluit in de mate dat zij menen dat het belangrijk is bij de vaststelling van de vakken van het toelatingsexamen rekening te houden met de vorming die de kandidaat-accountants en/of belastingconsulenten hebben verworven in hun vroegere opleiding.

De toepassing van dit principe zou, naar het unaniem advies van de leden van de Hoge Raad moeten toelaten de rechts-

zekerheid voor de kandidaat-accountants en de kandidaat-belastingconsulenten te waarborgen.

De leden van de Hoge Raad vestigen unaniem de aandacht op de noodzaak dat ***dergelijke inrichting van een procedure voor toekenning van vrijstellingen systematisch zou zijn*** en, in de mate van het mogelijke, ***toelaat elke vorm van subjectiviteit te vermijden***. Het past tevens op te merken dat in de toekomst, met het oog op de transparantie van de reglementering omtrent het ingevoerde systeem van vrijstellingen, de bevoegde overheden er over waken dat de vrijstellingen waarop de toekomstige gediplomeerden die toegang hebben tot de stage van het IAB recht hebben op het ogenblik dat zij hun studies beginnen, bekend zijn.

In lijn met het advies dat de Raad van State van 19 juli 2002, achten de leden van de Hoge Raad het bovendien unaniem van ***belang dat het ingerichte systeem van vrijstellingen een rechtvaardige behandeling mogelijk maakt jegens de verschillende kandidaten*** die de titel van accountant en/of belastingconsulent willen voeren.

De leden van de Hoge Raad betreuren unaniem dat het verslag aan de Koning dat het koninklijk besluit voorafgaat, niet-tegenstaande de lengte van 17 bladzijden, geen enkele uitleg bevat die het mogelijk maakt vast te stellen in welke mate de rechtvaardige behandeling werkelijk verzekerd is.

De leden van de Hoge Raad menen unaniem dan ook dat na lezing van beide bijlagen bij het ontwerp van koninklijk besluit en rekening houdend met het gebrek aan informatie in het verslag aan de Koning, zij niet in staat zijn zich uit te spreken over de aard van de rechtvaardige behandeling van de verschillende categorieën van kandidaten.

Uit een eerste in hoogdringendheid uitgevoerd onderzoek blijkt echter dat de benadering de beoogde samenhang tussen de verschillende onderwijsrichtingen zelfs niet zou verzekeren.

1. Deze bevoegdheid vloeit voort uit artikel 54 van de Wet 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen.
2. Dit zijn, overeenkomstig de toepasselijke bepalingen, de bij de beraadslaging die betrekking had op de goedkeuring van onderhavig advies aanwezige of geldig vertegenwoordigde leden van de Hoge Raad.

De leden van de Hoge Raad moeten dan ook unaniem wijzen op het voorbehoud dat zij hebben bij een aantal aspecten in het ontwerp tot koninklijk besluit. Dit wordt hieronder toegelicht.

De leden van de Hoge Raad willen terzake unaniem vier basisbeginselen in herinnering brengen die hun beraad zowel in mei 2001 als in april 2003 hebben geschraagd:

- *de leden van de Hoge Raad zijn unaniem voorstander om een effectief systeem van vrijstelling voor alle kandidaten die de titel van accountant en/of belastingconsulent willen voeren, in te richten;*
- *het is van belang dat dergelijk systeem van vrijstellingen geen enkele discriminatie creëert tussen de verschillende richtingen (opgesomd in artikel 19, eerste lid, 3° van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen);*
- *het ingerichte systeem van vrijstellingen moet beheersbaar zijn op korte termijn en op termijn de gewilde transparantie en rechtszekerheid waarborgen;*
- *gelet op de uitdrukkelijke wil van de twee in hoofdzaak hierbij betrokken Instituten (IBR en IAB) maar ook van de wetgever zoals blijkt uit de voorbereidende werken van de wet van 22 april 1999, past het een reglementering te ontwikkelen die de toenadering tussen de boven vermelde instituten niet in de weg staat.*

*
* *

De leden van de Hoge Raad beklemtonen unaniem opnieuw en op een pro-actieve wijze de noodzaak om op korte termijn een afdoende oplossing te kunnen vinden voor de bekommernissen die de gediplomeerden of toekomstige gediplomeerden van de verschillende onderwijsrichtingen hebben geformuleerd. Er moet aan herinnerd worden dat de leden van de Hoge Raad reeds in hun advies van mei 2001 het belang beklemtoonden dat zij aan een snelle behandeling van dit dossier hechten.

De leden van de Hoge Raad stellen unaniem dan ook voor dat:

- enerzijds, **het verslag aan de Koning zou worden vervolledigd** opdat het de gewenste toelichtingen bevat **voor** het ontwerp tot koninklijk besluit en het verslag aan de Koning **ter advies aan de Raad van State worden voorgelegd**;
- anderzijds, een **coherent toegangstelsel tot het beroep** van accountant en/of belastingconsulent **voor alle gediplomeerden** uit de verschillende betrokken onderwijsrichtingen **op korte termijn zou worden ingericht**. Sinds lang bestaat de voornaamste zorg van de leden van de Hoge Raad erin tegemoet te komen aan de reeds lang door de vertegenwoordigers van de onderwijssector geuite bekommernissen en de in dit dossier verlangde rechtszekerheid te waarborgen.

In het kader van de in artikel 54 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen aan de Hoge Raad verstrekte adviserende bevoegdheid leggen de leden van de Hoge Raad, **voor zover het veeleisend zou zijn om het ter advies voorgelegde Koninklijk Besluit binnen een zo kort mogelijke termijn goed te keuren**, de nadruk op **de noodzaak dat de bevoegde overheden de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten bij wijze van uitzondering toestaan om uiterlijk eind 2003 een procedure voor een toelatingsexamen te organiseren. Deze procedure heeft betrekking op de kandidaten die de titel van accountant en/of belastingconsulent willen bekomen en moet hen**, op basis van objectieve criteria, **van bepaalde vakken vrijstellen, naar het voorbeeld van de procedure** die de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten **in februari 2002** heeft opgezet, na advies van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen en met instemming van de Minister van Economie en de Minister belast met Middenstand.

*
* *

Hoewel de leden van de Hoge Raad zich in de onmogelijkheid bevinden om een advies te verstrekken over de aard van de

rechtvaardige behandeling van de verschillende categorieën van kandidaten, achten zij het wenselijk in deze krachtlijnen enkele opmerkingen te formuleren.

- De leden van de Hoge Raad menen unaniem dat het past **het huidige debat inzake de toegang tot het beroep in zijn Europese context te hersituëren**. Dienaangaande verwijzen zij naar een in december 2002 gepubliceerde studie van de *Fédération des Experts-comptables Européens (FEE)*, waarvan het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten lid is.

In dit perspectief bevat de nieuwe versie van het ontwerp tot koninklijk besluit duidelijk een probleem op het stuk van het 'level playing field', in de mate dat de recente studie van de FEE aantoont dat slechts 8 landen op 23 (waaronder België) het beroep van accountant openstellen voor personen die niet over een universitaire vorming beschikken.

De lege lata moet er echter worden onderstreept dat de wet van 22 april 1999 de toegang tot het voeren van de titel van accountant en/of belastingconsulent aan gediplomeerden uit verschillende onderwijsinstellingen mogelijk maakt.

Niettemin creëert de geest van het ontwerp van Koninklijk Besluit duidelijk een probleem inzake een eventuele toenadering tot het Instituut der Bedrijfsrevisoren, in die zin dat voor een bepaald aantal vakken de vereisten anders zijn, terwijl de vooropgestelde doelstelling van de herwerking van het koninklijk besluit erin bestond de toegangsvoorwaarden tot het beroep van accountant en bedrijfsrevisor op elkaar af te stemmen.

In dit perspectief is het verschil tussen de vereisten die de kandidaat-bedrijfsrevisoren worden opgelegd en deze die de kandidaat-accountants en/of belastingconsulenten worden opgelegd, naar luid van het unaniem advies van de leden van de Hoge Raad, dusdanig omvangrijk dat de leden van de Hoge Raad vragen hebben bij de mogelijk-

heid om ooit naar een eerste jaar van gemeenschappelijke stage te evolveren.

In het kader van de bevoegdheden die de wetgever middels de wet van 22 april 1999 (artikel 54) omtrent de opvolgen van de evolutie van de economische beroepen aan de Hoge Raad toekende, zijn de leden van de Hoge Raad unaniem van oordeel dat het op zijn minst verrassend lijkt dat een accountant een grondigere kennis moet hebben van het burgerlijk recht (45 uren) dan van economie (30 uren).

De leden van de Hoge Raad beklemtonen unaniem het belang dat zij hechten aan de relative omvang van de diverse vakken die in artikel 3 van het ontwerp tot Koninklijk Besluit worden opgesomd. ***In dit verband stellen de leden van de Hoge Raad unaniem voor dat er een nieuw onderzoek wordt ingesteld naar het aantal contacturen alsook naar de studiepunten, rekening houdend met het relatieve belang van de diverse vakken in de uitoefening van het beroep van accountant en van belastingconsulent.***

- Aangezien de op 19 juni 1999 ondertekende Verklaring van Bologna, tegen 2010 het gebruik van het ECTS ("European Credits and Transfer System") beoogt te veralgemenen en in België zowel de VLIR en de Vlhora (aan Nederlandstalige zijde) als het CRef (aan Franstalige zijde) deze evolutie steunen, menen de leden van de Hoge Raad dat ***de beperking van het systeem van vrijstellingen tot de gediplomeerden van het universitaire of hoger onderwijs van het lange type of van twee cycli geen wettelijke basis zal hebben en zou leiden tot het in onbruik raken van het goed te keuren koninklijk besluit nog voor het door de Koning wordt ondertekend.***
- Uit de lezing van artikel 3 van het ontwerp van koninklijk besluit blijkt dat twee soorten van systemen van vrijstelling worden ingericht (§4, resp. §5 die verwijzen naar bijlage 1, resp. bijlage 2).

De leden van de Hoge Raad wensen de aandacht van de bevoegde overheden te trekken op het feit dat artikel 19, lid 1, 3° van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen drie categorieën van personen die toegang hebben tot de titel van accountant en/of belastingconsulent, onderscheidt.

De leden van de Hoge Raad zijn unaniem van oordeel dat in de mate er expliciet in het verslag aan de Koning dat het ontwerp van koninklijk besluit voorafgaat benadrukt wordt dat (bladzijde 3 de onderlijnde tekst is niet opgenomen in de officiële versie van het verslag aan de Koning "*Dit rechtvaardigt het invoeren, in dit besluit, van een systeem van vrijstellingen waarvan al de kandidaten accountants en/of belastingconsulenten zoals vermeld in artikel 19, eerste lid, 3° van de wet van 22 april 1999 kunnen genieten.*") **alle** kandidaten accountants en/of belastingconsulenten zoals vermeld in artikel 19, eerste lid, 3° van de wet van 22 april 1999 zouden kunnen genieten van vrijstellingen, **het past te verduidelijken welk systeem van vrijstellingen van toepassing is op deze derde categorie van gediplomeerden**. Deze derde categorie is samengesteld uit personen die

beantwoorden "*aan de door de Koning vastgestelde voorwaarden inzake diploma en/of ervaring*", in het onderhavige geval de opleidingen hernomen in de bijlagen bij het koninklijk besluit van 22 november 1990 betreffende de diploma's van de kandidaat-accountants en de kandidaat-belastingconsulenten (*Belgisch Staatsblad*, 29 november 1990) zoals meermaals gewijzigd en uitgebreid tot de belastingconsulenten door het koninklijk besluit van 4 mei 1999 (*Belgisch Staatsblad*, 29 juni 1999, 2° editie).

*
* *

Gelet op de hoogdringendheid waarmee het verzoek tot verstrekking van een advies gepaard gaat, hebben de leden van de Hoge Raad hun advies beperkt tot deze krachtlijnen.

De Hoge Raad houdt zich ter beschikking van de bevoegde overheden in de mate zij specifieke technische commentaar wensen te bekomen over de bepalingen in het voor advies overgemaakte ontwerp van koninklijk besluit.